

Riksrevisionen
Nybrogatan 55
114 90 Stockholm

Stockholm 2016-06-29

Skrivelse angående Riksrevisionens kommande granskning av revisionspliktens avskaffande för mindre aktiebolag

Frågan

Skrivelsen är upprättad med anledning av Riksrevisionens kommande granskning av effekterna av revisionspliktens avskaffande för mindre aktiebolag. Syftet med Riksrevisionens granskning är att undersöka reformens konsekvenser för berörda företag och myndigheter.

Svenskt Näringslivs avsikt med denna skrivelse är att peka på betydelsen av den avskaffade revisionsplikten ur ett näringslivsperspektiv samt bemöta några av de påståenden om sambandet mellan revisionspliktens avskaffande och ekonomisk brottslighet som nyligen lyfts fram av Ekobrottsmyndigheten (EBM)¹.

Bakgrund

Vid tidpunkten för revisionspliktens avskaffande för små aktiebolag 2010 var Sverige i princip ensamt i EU om att fortfarande kräva revision i alla aktiebolag. Avskaffandet av revisionsplikten var därför en efterlängtd reform som gjort det betydligt enklare och billigare att starta och bedriva aktiebolag i Sverige. Strävan att stärka företagens konkurrenskraft och skapa förutsättningar för fler och växande företag, tillväxt i ekonomin och ökad sysselsättning genom att underlätta bolagens administrativa börda var också huvudskälen bakom begränsningen av revisionsplikten.²

Gränserna för när revisionsplikt inträder är emellertid fortfarande mycket lågt satta i Sverige. Ett svenskt aktiebolag måste anlita en revisor om fler än ett av gränsvärdena tre anställda, 3 miljoner kronor i nettoomsättning och 1,5 miljoner kronor i balansomslutning överskrids. Den utredning som föregick beslutet att avskaffa revisionsplikten förordade de betydligt högre gränsvärdena 50 anställda, 83 miljoner kronor i nettoomsättning och 41,5 miljoner kronor i balansomslutning. Dessa väsentligt högre nivåer ligger mer i linje med vad som gäller i många andra EU-länder.³ I exempelvis Tyskland och Storbritannien tillämpas gränsvärdena

¹ Effekter på den ekonomiska brottsligheten efter avskaffandet av revisionsplikten för mindre aktiebolag (EBM A-2016/0375), juni 2016.

² Prop. 2009/10:204, s. 67.

³ FEE 2016, Audit exemption thresholds in Europe (bifogas).

50 anställda, ca 120 miljoner kronor i nettoomsättning och ca 60 miljoner kronor i balansomsättning, vilket i princip motsvarar de nivåer som föreskrivs i EU-rätten. I ett internationellt perspektiv ligger Sverige således fortfarande betydligt efter.

När revisionsplikten avskaffades meddelade regeringen att den avsåg att noga följa reformen och utvärdera dess effekter. Som del av detta skulle man särskilt analysera om fördelarna med att låta ännu fler företag själva välja om de vill anlita en revisor eller inte är större än nackdelarna, och därvid också överväga att ta ytterligare steg.⁴

Den avskaffade revisionspliktens betydelse

För de företag som nu har möjlighet att välja bort revisor innebär reformen en betydande administrativ förenkling. För ett litet företag kan revisionsarvodet vara en väsentlig omkostnad. Den utredning som föregick avskaffandet av revisionsplikten uppskattade det genomsnittliga revisionsarvodet i ett aktiebolag med en omsättning som understiger 3 miljoner kronor till ca 15 000 kronor om året.⁵ Reformens sammanlagda potentiella besparing uppskattades till 2,9 miljarder kronor.⁶ Om gränsen för revisionsplikt hade lagts på de högre nivåer som föreslogs av utredningen hade motsvarande besparing uppgått till åtminstone 5,8 miljarder kronor.⁷

Slopandet av revisionsplikten innebär dessutom att ett betydande hinder för att starta aktiebolag försvunnit, då den risk som en fast årlig kostnad för revision innebär inte längre föreligger. Det innebär att många enskilda näringsidkare och handelsbolag tagit steget och bildat aktiebolag vilket i sin tur är en bra plattform för ytterligare tillväxt.

Många mindre aktiebolag väljer emellertid att inte avsäga sig revision, trots att de skulle ha möjlighet att göra det. Ett skäl för detta är att det ofta är ett krav eller ett önskemål från långgivare och andra finansiärer. Att anlita en revisor kan därmed leda till sänkta kapitalkostnader. Andra skäl som angivits av mindre företag att anlita revisor är att det är ett sätt för företagsledningen att kontrollera redovisningen och förbättra dess trovärdighet, skydda mot bedrägerier och förbättra räkenskaperens kvalitet.⁸ När värdet av dessa fördelar bedöms överväga kostnaden för revision kan alltså ett mindre företag förväntas anlita en revisor frivilligt. För vissa företag inträffar detta innan de lagstadgade tröskelvärdena har uppnåtts. För andra sker det när företaget är betydligt större.

Idag finns inte någon revisionsstandard som är anpassad till små och medelstora företag, utan all revision av aktiebolag sker enligt samma internationella standarder för revision (ISA). Dessa standarder är främst utvecklade för revision i stora företag och koncerner och är därför inte anpassade till det mindre företagets behov. Att revisionsprodukten är anpassad till stora företag gör dessutom revisionen dyrare för mindre företag. Av detta skäl tog revisorsorganisationen FAR nyligen fram ett förslag till nordisk standard för revision i små och medelstora företag. Även om det finns invändningar mot förslaget utformning är Svenskt Näringsliv positiv till att en sådan standard införs. Sannolikt skulle en sådan

⁴ Prop. 2009/10:204, s. 71.

⁵ I bolag med en omsättning på mellan 3-10 mkr uppskattades arvodet till 30 tkr och i bolag med en omsättning på mellan 10-83 mkr uppskattades arvodet till 50 tkr, SOU 2008:32, s. 250.

⁶ Prop. 2009/10:204, s. 98.

⁷ SOU 2008:32, s. 250.

⁸ Svenskt Näringsliv 2005, Revisionsplikten i små aktiebolag (bifogas).

anpassning av revisions tjänsten till det mindre företagens behov också leda till att fler mindre företag frivilligt skulle välja att anlita en revisor.

I samband med att revisionsplikten avskaffades varnade Skatteverket för att slopad revision kan leda till skattebortfall och att reformen därmed skulle få betydande offentligfinansiella konsekvenser. Effekten uppskattades till ca 1,3 miljarder, även om beräkningarna var behäftade med stor osäkerhet. Som kompensation för bortfallet höjdes skatterna för näringslivet vid genomförandet. Skatteverkets förväntningar har dock kommit på skam. Man har inte kunnat visa att skattefelet ökat på grund av reformen.

De vanligaste ekonomiska brotten är skattebrott och bokföringsbrott. I den rapport som EBM publicerade nyligen och som refererats till ovan konstateras att summan av anmälda skattebrott och bokföringsbrott har minskat med ca 11 % under perioden 2009-2015. Ser man på dessa båda brottstyper enskilt så har skattebrotten minskat (35 %) och bokföringsbrotten ökat (32 %). Samtidigt har antalet aktiebolag också ökat med ca 20 %.⁹ Att dra några egentliga slutsatser enbart på grundval av dessa uppgifter är förstås inte möjligt, då det finns en rad förklaringsfaktorer utöver det växande antalet aktiebolag och borttagen revisionsplikt som måste tas i beaktande. Man kan dock klart konstatera att det i vart fall inte har skett någon påtaglig ökning av den ekonomiska brottsligheten sedan revisionspliktens avskaffande.

Ekobrottsmyndighetens rapport

Syftet med den rapport som EBM publicerade i juni 2016 är att undersöka om avskaffandet av revisionsplikten för de mindre aktiebolagen har haft några effekter på den ekonomiska brottsligheten. I rapporten konstateras att det inte går att visa att den ekonomiska brottsligheten ökat till följd av revisionspliktens avskaffande.

Rapporten innehåller dock ett antal mycket långtgående slutsatser och påståenden. Den inledande sammanfattningen börjar exempelvis med konstaterandet att 45 % av de granskade bolagen bedöms ha använts som brottsverktyg. Det förefaller givetvis oroväckande. Först längre ner på sidan framgår att det bara är bolag som faktiskt anmälts till EBM för brott som granskats. Materialet består av samtliga 325 inkomna brottsanmälningar gällande aktiebolag under april och maj 2015. Anmälningarna har delats upp i tre kategorier A – C baserat på graden av brottslighet. Av anmälningarna rör nästan hälften kategori A eller B, dvs. sådana brott som bedömts ha begåtts med uppsåt.

Materialet har även analyserats med avseende på om bolaget anlitar en revisor eller inte samt om bolaget registrerats före eller efter revisionspliktens avskaffande. Att materialet organiserats på detta sätt tyder på att EBM bedömer att tidpunkten för registreringen av bolaget har betydelse för frågan om sambandet mellan revisionsplikt och ekonomisk brottslighet. Hur tidpunkten för registreringen av bolaget hänger ihop med denna fråga diskuteras emellertid inte i rapporten. Den faktor som i själva verket torde vara mest relevant för att förklara om ett bolag anlitar en revisor eller inte – storleken – har EBM inte tagit hänsyn till i sin analys av materialet. Det är förvånande eftersom det exempelvis finns anledning att anta att yngre bolag som startats efter revisionspliktens avskaffande är av mindre genomsnittlig storlek än populationen som helhet.

⁹ EBM, 2016.

EBM konstaterar i rapporten att bland de äldre bolagen (registrerade innan revisionspliktens avskaffande) rör en större andel av de allvarigare anmälda brotten (kategori A) bolag som saknar revisor. Detta beskrivs av EBM som att bolag som saknar revisor är *överrepresenterade* bland de som är anmälda för grövre brott. Bland de yngre bolagen (registrerade efter revisionspliktens avskaffande) är förhållandet emellertid det motsatta, en *större* andel av bolagen som faktiskt har revisor är anmälda för grövre brott än den andel som är anmäld för grövre brott i kategorin bolag som saknar revisor. Nu talas dock inte längre om överrepresentation. Istället hänvisar EBM till andra faktorer (storlek, krav från kreditgivare etc.) som kan förklara avvikelserna. Generellt visar materialet att en stor andel av de bolag som anmäls för brott under perioden faktiskt har revisor. Detta uppmärksammas dock inte av EBM. Istället påstår EBM att avskaffandet av revisionsplikten är en riskfaktor för att bolag används som brottsverktyg. Hur EBM kommit fram till den slutsatsen framgår dock inte.

En annan häpnadsväckande slutsats drar EBM genom att ställa ett antagande om antalet brottsanmälningar i de grövre kategorierna på helårsbasis i relation till antalet nyregistrerade bolag under 2015. På så sätt kommer myndigheten fram till påståendet att ungefär sju av 100 aktiebolag används för planerad ekonomisk brottslighet! Om man istället ställt samma antagande i relation till det totala antalet aktiebolag – vilket verkar rimligare – hade siffran blivit ungefär 0,4 av 100 aktiebolag.

Trots att det inte finns något underlag eller några belegg som stöder att brottsligheten ökat till följd av den avskaffade revisionsplikten föreslår EBM omfattande åtgärder. Myndigheten anser att det bör införas en skyldighet för varje aktiebolag att anlita en auktoriserad redovisningskonsult för att upprätta ett bokslutsintyg, med uppenbara följder i form av ökade kostnader och regelbörda. Förslaget innebär återinförande av obligatoriska kontrollåtgärder som ska bekostas av de mindre bolagen. Vid sidan om att en sådan reform skulle vara dyrbar och utgöra ett nytt hinder för att starta bolag, är det högst tveksamt att det skulle leda till önskad effekt. Den som vill undvika insyn har andra företagsformer att tillgå som inte omfattas av vare sig revision eller andra kontrollkrav. EBM:s förslag saknar därför grund.

Tvärtom är det betydelsefullt att den administrativa kompetensen ökar bland mindre företag. Den bästa garanten för kvalitet i räkenskaper och årsredovisningar är att de ansvariga själva bygger upp den kunskap och insikt som krävs för att granska och upptäcka fel. Regelverket bör dessutom utformas på ett sådant sätt att det blir lättare att göra rätt. Mot den bakgrunden går EBM:s förslag helt i fel riktning.

Fler bolag bör få möjlighet att välja bort revision

Revisionen är en kontrollfunktion som säkerställer framför allt ägarnas behov av en opartisk granskning av företagets räkenskaper och förvaltning. Förutom ägare är revisionen även till för andra intressenter som kreditgivare, anställda och leverantörer. I mindre aktiebolag är bolagets ägare i regel desamma som dess ledande befattningshavare. Den problematik som uppstår av att ägarna har begränsad tillgång till information och insyn i företagets angelägenheter som finns i stora företag finns därmed inte på samma sätt i små och medelstora företag. Långsiktig lånefinansiering är dessutom ovanligare i mindre företag än i större. Lånefinansiering kan vidare villkoras med frivillig revisorsgranskning av räkenskaperna. Det behövs därmed inte ett lagkrav för att säkerställa kreditgivarnas behov av revisorsgranskning av de bolag man lånat ut pengar till.

Att bedriva verksamhet i mindre företag bör snarare underlättas än försvåras. Vi står inför större utmaningar än någonsin när det gäller att skapa lättillgängliga möjligheter till egen försörjning i framtiden. Mot den bakgrunden är det mer rimligt att diskutera en höjning av gränsvärdena för revisionsplikten till en nivå som bättre överensstämmer med de krav som ställs i jämförbara länder i Europa, än att som införa nya kontrollåtgärder och etableringshinder. Detta ligger även i linje med det förslag som utredningen kom fram till och som beskrivits ovan. De argument som regeringen framförde mot att införa de högre storleksgränser som utredningen föreslog har kommit på skam. Det är därför hög tid att låta fler företag omfattas av möjligheten att välja bort revision.

SVENSKT NÄRINGSLIV

Claes Norberg

Sofia Bildstein-Hagberg